

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก หมู่ที่ 7 ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ค้นคว้า รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นดังนี้ คือ

1. การดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวงและกองพัฒนาเกษตรที่สูง
2. การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก
3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
4. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวงและกองพัฒนาเกษตรที่สูง

เมื่อปี พ.ศ. 2512 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมชาวเขาหลายหมู่บ้านบริเวณดอยบุย ทรงทอดพระเนตรเห็นว่า ชาวเขาปลูกฝิ่นแต่ยากจน ทั้งยังทำลายป่าไม้ต้นน้ำลำธาร และนำความเสียหายไปสู่ส่วนอื่นของประเทศด้วย และทรงทราบว่าชาวเขาได้เงินจากฝิ่นเท่า ๆ กับที่ได้จากท้อพื้นเมือง หากสนับสนุนให้ปลูกท้อฝรั่งซึ่งได้ผลหวานฉ่ำแทนก็อาจทำให้มีรายได้สูงขึ้น จึงโปรดเกล้าฯ ตั้งโครงการหลวงขึ้น เป็นโครงการส่วนพระองค์เมื่อปี พ.ศ. 2512 โดยมีหม่อมเจ้าภีศเดชรวัชนี เป็นผู้สนองพระบรมราชโองการ ในตำแหน่งผู้อำนวยการโครงการหลวง (โครงการหลวง, 2534)

เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชดำริเปลี่ยนแปลงสถานภาพโครงการหลวง โดยให้โครงการหลวงจดทะเบียนเป็นมูลนิธิเพื่อจะได้เป็นองค์กรนิติบุคคล มีกฎหมายรองรับและดำเนินงานด้วยความมั่นคงเป็นปึกแผ่นสืบไป โดยทรงเป็นนายกกิตติมศักดิ์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานทรัพย์สินเริ่มแรกของมูลนิธิเป็นเงินสด 500,000 บาท ซึ่งคณะกรรมการมูลนิธิโครงการหลวงได้ยื่นจดทะเบียนตามระเบียบของทางราชการเมื่อเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2535 (โครงการหลวง, 2537)

การดำเนินงาน

ปัจจุบันการดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวง สนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า "ช่วยชาวเขาให้ช่วยตนเองในการปลูกพืชที่มีประโยชน์ และมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น" โดยมีเป้าหมายของโครงการดังต่อไปนี้ คือ

1. ช่วยชาวเขาเพื่อมนุษยธรรม
2. ช่วยไทยโดยการลดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ คือ ดินน้ำป่า
3. กำจัดการปลูกฝิ่น
4. รักษาดินและใช้พื้นที่ให้ถูกต้อง คือ ให้ป่าอยู่ในส่วนที่ควรเป็นป่า และทำไร่พืชสวนในส่วนที่ควรเพาะปลูก อย่าให้ทั้งสองส่วนนี้รุกรานซึ่งกันและกัน

5. ผลิตพืชผลเพื่อเพิ่มประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ประเทศ การดำเนินงานปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้มูลนิธิโครงการหลวงสามารถพัฒนาการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ซึ่งเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่หนาวเย็น คือ ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างอาจารย์กับนักวิชาการสาขาต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสนาม การปฏิบัติงานทดลองกันคว้าในเรื่องใด ๆ มุ่งสนองความต้องการของตลาดเป็นสำคัญ และผลการวิจัยเหล่านั้นจะถูกถ่ายทอดไปสู่เจ้าหน้าที่สนาม รวมถึงเกษตรกรอย่างฉับพลัน (โครงการหลวง, 2538)

การดำเนินงานในปัจจุบันของมูลนิธิโครงการหลวง ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัดของภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน พะเยา และแม่ฮ่องสอน การดำเนินงานของมูลนิธิโครงการหลวงแบ่งออกเป็นลักษณะงานดังต่อไปนี้

1. งานวิจัย

ประกอบด้วยสถานีวิจัยหลัก 4 สถานี คือ

1.1 สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานีวิจัยแห่งแรก และดำเนินงานวิจัยไม้ผลเมืองหนาว พืชผักเมืองหนาว พืชไร่ ไม้โตเร็ว ไม้ชนิดต่าง ๆ และด้านป่าไม้

1.2 สถานีเกษตรหลวงปางดะ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินงานวิจัยด้านไม้ผลเมืองหนาว ด้านการขยายพันธุ์พืช พืชผักเมืองหนาว งานวิจัยไม้ตัดดอก งานวิจัยไม้ผลกิ่งเมืองร้อน ถั่วชนิดต่าง ๆ

1.3 สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินงานวิจัยไม้ดอกเมืองหนาว งานวิจัยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ งานวิจัยไม้ผล Exotic Fruits ทับทิม มะเดื่อฝรั่ง ฝรั่งคั้นน้ำ องุ่นไม่มีเมล็ด

1.4 ศูนย์วิจัยและส่งเสริมกาแฟอาราบิก้าแม่หลอด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
ดำเนินงานวิจัยหาสายพันธุ์กาแฟอาราบิก้าที่ปลอดโรคราสนิม การปรับปรุงวิธีการปลูก ตลอดจน
การบำรุงรักษาต่าง ๆ

2. งานพัฒนา

ประกอบด้วยศูนย์พัฒนาโครงการหลวงต่าง ๆ 34 ศูนย์ กลุ่มงานอารักขาพืช
กลุ่มงานพัฒนาการศึกษาสังคมและสาธารณสุข กลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมการผลิต

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงต่าง ๆ มีหน้าที่สำคัญ ดังนี้คือ

1. ส่งเสริมให้เกษตรกรในหมู่บ้านใกล้เคียงมีรายได้จากการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ
จากผลงานวิจัย รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์และการประมงด้วย
2. พัฒนาปัจจัยพื้นฐานและคุณภาพชีวิตของชาวเขาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เพื่อให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
3. สนับสนุนงานทดสอบ สารเคมี วิจัย และผลิตพันธุ์พืชและสัตว์
4. อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
โดยการกำหนดขอบเขตอย่างแน่ชัดว่าที่ใดควรเป็นป่า และที่ใดควรใช้เพาะปลูกและการปลูกป่า
จะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของไม้ สำหรับพื้นที่การเกษตรได้พิจารณาถึงปัจจัยประการสำคัญ คือ
ความลาดชัน หน้าดิน และน้ำชลประทาน โดยดำเนินงานอนุรักษ์ที่ดินเพื่อถนอมหน้าดินหลายด้วย
การทำขั้นบันได ทางระบายน้ำตามแนวระดับ หรือปลูกหญ้าแฝกตามแนวระดับ เป็นต้น

กลุ่มงานอารักขาพืช

มูลนิธิโครงการหลวงมีนโยบายไม่ใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช กรณีที่มีความ
จำเป็นจริงๆ เท่านั้นจึงจะใช้ ดังนั้นจึงมีงานป้องกันและกำจัดศัตรูพืชพร้อมทั้งห้องปฏิบัติการ
เพื่อควบคุมการใช้สารเคมีที่นำมาใช้ โดยมีเจ้าหน้าที่ด้านโรคและแมลงศัตรูพืช ไปตรวจเยี่ยมตาม
ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงต่าง ๆ ให้คำแนะนำ การจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ ตลอดจน
กลุ่มเกษตรกร

กลุ่มงานพัฒนาและส่งเสริมการผลิต มีหน้าที่สำคัญ คือ

1. พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อการผลิตที่มีคุณภาพ และตามความต้องการ
ของตลาด
2. กำหนดเป้าหมาย วางแผน ประเมินผล การติดตามและประเมินผลการผลิต

3. สนับสนุนและประสานความร่วมมือระหว่างนักวิชาการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม และฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. จัดทำแผนงาน งบประมาณ และรายงานผลการดำเนินงานประจำปีต่อ คณะอนุกรรมการฝ่ายพัฒนา

กลุ่มงานพัฒนาการศึกษาสังคมและสาธารณสุข มีหน้าที่พัฒนาสังคม เพื่อให้ ชาวเขามีความเป็นอยู่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีและได้มาตรฐานด้านการศึกษา ด้วยการจัดตั้งโรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดตั้งห้องสมุด การจัดทำโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน การฝึกอบรม เยาวชนเพื่อพัฒนาการเป็นผู้นำ การส่งเสริมอาชีพแก่เยาวชน กลุ่มแม่บ้าน ด้านสาธารณสุขร่วมกับ แพทย์ พยาบาล อาสาสมัคร เกษตรกร ออกตรวจเยี่ยมเกษตรกร ให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้น การพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน การป้องกันการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดโดยการ บำบัดแบบชุมชน

3. งานการตลาด

3.1 งานวิจัยหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อพัฒนาให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเพื่อการส่งออก ให้มีคุณภาพทัดเทียมกับต่างประเทศ

3.2 การขนส่งผลผลิตต่าง ๆ โดยใช้รถห้องเย็นเพื่อรักษาคุณภาพของผลผลิตให้ดี อยู่เสมอ

3.3 งานตัดบรรจุ งานวิจัยและพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์โดยมีโรงงานสำเร็จรูป จำนวน 3 แห่ง เพื่อรองรับผลผลิตและแปรรูปให้มีค่าสูงยิ่งขึ้น

3.4 งานวิจัยด้านการตลาดของผลผลิตชนิดต่าง ๆ ของเกษตรกร โดยมีหน้าที่จัด จำหน่ายผลผลิตออกสู่ตลาดในราคาที่เหมาะสม ภายใต้ชื่อจดทะเบียนการค้าว่า "คอยคำ"

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก

พื้นที่ในเขตหมู่บ้านห้วยลึก ตำบลปึงไถ่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสภาพ ทั่วไปเป็นที่ราบหุบเขา ในอดีตเคยเป็นป่าเบญจพรรณที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้ไม่น้อยใหญ่ นานาชนิด และไม้สัก อันเป็นไม้ที่มีคุณค่ามหาศาลทางเศรษฐกิจ ต้องถูกบุกรุกทำลายป่าลงไป ทุกขณะ และกลับกลายเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม มีการทำไร่เลื่อนลอยโดยอาศัยน้ำฝน ตัดเลื่อยไม้ เพื่อเผาถ่านและทำเฟอร์นิเจอร์

มีนาคม ปี พ.ศ. 2521 ชาวเขาเผ่าแม้วได้อพยพจากบ้านบ่อเหล็ก อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากพื้นที่ทำกินเดิมไม่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก และยื่นฎีกาถวายต่อ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อขอพระราชทานพื้นที่ทำกินใหม่

ปี พ.ศ. 2522 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีรับสั่งให้หม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี เข้าไปช่วยเหลือชาวเขา ด้วยทรงเกรงว่าชาวเขาจะบุกรุกทำลายป่าและต้นน้ำลำธารมากยิ่งขึ้น และ ได้ร่วมกับกรมป่าไม้พิจารณาจัดพื้นที่ทำกินที่บ้านห้วยลึกให้กับราษฎรชาวเขา หลังจากนั้นก็ได้มี ชาวเขาเผ่าแม้วจากบ้านป่าเกี๊ยะ อำเภอเชียงดาว และจากจังหวัดแม่ฮ่องสอน เข้ามาอยู่สมทบ เพิ่มเติม ส่วนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงนั้นอาศัยอยู่ในพื้นที่อยู่ก่อนแล้ว

พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2523 มุลินธิโครงการหลวงเริ่มต้นงานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพแก่ เกษตรกรชาวเขาเหล่านั้น ภายใต้ชื่อ ศูนย์พัฒนาโครงการห้วยลึกโดยการดำเนินงานของ กรมพัฒนาที่ดิน (โครงการหลวง. 2528)

ปี พ.ศ. 2526 ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกเริ่มดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบ โดย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีรับสั่งให้ หม่อมเจ้าภีศเดช รัชนี ประธานมูลนิธิโครงการ หลวง เข้าไปช่วยเหลือชาวเขาซึ่งอพยพมาจากบ้านแม่โถ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่ เนื่องจากเห็นว่า พื้นที่ทำกินเดิมไม่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก จึงได้อพยพไปหาที่ทำกินใหม่ ด้วยทรงเกรงว่า ชาวเขาเหล่านี้จะไปบุกรุกป่าและต้นน้ำลำธาร ประธานมูลนิธิโครงการหลวงร่วมกับกรมป่าไม้ พิจารณาเห็นว่าควรจัดพื้นที่ทำกินที่บ้านห้วยลึก หลังจากนั้นได้มีชาวเขาเผ่าม้งจากป่าเกี๊ยะ อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ และจาก จ.แม่ฮ่องสอน อพยพมาสมทบด้วย โดยสามารถบุกเบิกพื้นที่ ผังตะวันตกเพื่อการเกษตร และจัดตั้งชุมชนของหมู่บ้าน 3 เผ่า อีกทั้งดำเนินการจัดตั้งโรงเรียน รวมถึงสำนักสงฆ์ และพัฒนาระบบการไฟฟ้าในหมู่บ้าน

จุดประสงค์ของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก

1. เพื่อจัดตั้งชุมชนหมู่บ้าน และจัดสรรที่ทำกิน
2. เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตร และกำจัดการปลูกฝิ่น
3. เพื่อพัฒนาและปรับปรุงปัจจัยพื้นฐาน

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก มี 6 แผนงาน คือ

1. งานอำนวยการและการประสานงาน การดำเนินงานประสานงานกับคณะทำงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปรงาน ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่อง

2. งานปรับปรุงปัจจัยพื้นฐาน การดำเนินงานปรับปรุงระบบไฟฟ้า ประปา ถนน สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

3. งานวิจัยและทดสอบสาธิต การดำเนินงาน ได้แก่ การทดสอบงานด้านพืชผัก ไม้ดอก ไม้ผล พืชไร่ การดำเนินงานศึกษาหาข้อมูลต้นทุนการผลิตที่ต่ำ ให้ผลผลิตตอบแทนที่สูง คุณภาพดี โดยใช้ระบบ Fertigation (การให้น้ำพร้อมปุ๋ย)

4. งานพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การดำเนินงาน ให้เกษตรกรปลูกป่า ชุมชน โครงการป่าชาวบ้าน ตลอดจนการอนุรักษ์ต้นน้ำ

5. งานพัฒนาคุณภาพชีวิตและกิจกรรมกลุ่ม การดำเนินงาน จัดตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อ ส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึก มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมกีฬาป้องกันยาเสพติด จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การเกษตรโครงการหลวงห้วยลึก จำกัด เพื่อให้เกษตรกรร่วมซื้อรวมขาย

6. งานพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ การดำเนินงาน ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก ไม้ผล พืชไร่ ปศุสัตว์ อื่น ๆ

การปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ได้แบ่งการปฏิบัติงานได้ดังนี้

1. งานวิจัยและส่งเสริมพืชผัก
2. งานวิจัยและส่งเสริมไม้ดอก
3. งานวิจัยและส่งเสริมไม้ผล
4. งานวิจัยและส่งเสริมอื่น ๆ

งานวิจัยและส่งเสริมพืชผัก

จากผลผลิตพืชผักที่ออกสู่ตลาด โดยผ่านทางมูลนิธิโครงการหลวงปีละประมาณ 2,500 ตันนั้น เป็นผลผลิตพืชผักจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงประมาณร้อยละ 7 (โครงการหลวง, 2538) งานวิจัยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในลักษณะของการทดสอบพันธุ์ หาพันธุ์พืชที่เหมาะสมและสามารถเติบโตให้ผลผลิตในระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไป และทดสอบการใช้เทคโนโลยี วิธีการผลิตแบบใหม่ ที่จะนำไปสู่การใช้ในงานส่งเสริมต่อไป งานส่งเสริมพืชผัก ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ทำการส่งเสริมพืชผักให้เกษตรกรหลายชนิด เช่น ผักกาดหอมห่อ บัตเตอร์เฮด ผักกาดหวาน แดงกวยาว มะเขือม่วงก้านดำ มะเขือม่วง ก้านเขียว ถั่วแขก มะเขือเทศเชอร์รี่ มะเขือเทศลูกโต ผักกาดหางหงษ์ ผักกาดขาวปลีเฟนเนล ผักกาดหอมใบแดง

งานวิจัยและงานส่งเสริมไม้ดอก

งานวิจัยโดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นงานวิจัยที่จะส่งผลไปสู่งานส่งเสริม เช่น ด้านการวิจัยพืชพันธุ์ การทดสอบพันธุ์ การใช้เทคนิควิธีการเทคโนโลยีใหม่ ๆ การวิจัยการใช้สารเคมีบางชนิด การผลิตแม่พันธุ์ไม้ดอกบางชนิด งานส่งเสริมไม้ดอก ไม้ดอกที่ทางศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกที่ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกได้แก่ เมญูมาชชนิดดอกเดี่ยวและดอกช่อ แคลลาลิลี สเตติส เลียทริส ชิงแดง

งานวิจัยและส่งเสริมไม้ผล

งานวิจัยและส่งเสริมไม้ผลศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก ได้ดำเนินการวิจัยและส่งเสริมได้แก่ ทับทิม งานวิจัยและส่งเสริมเสาวรส งานวิจัยขอโวกาโด

งานวิจัยและส่งเสริมอื่น ๆ

งานวิจัยและส่งเสริมอื่น ๆ ที่สำคัญได้แก่ งานส่งเสริมถั่วแดงหลวง งานวิจัยและส่งเสริมดอกไม้แห้ง ได้แก่ ดอกแก้วเมืองจีน น้ำเต้า การปลูกยูคาลิปตัสเก็บผลเป็นดอกไม้แห้งเฟิร์น นอกจากนี้ยังมีงานส่งเสริมด้านปศุสัตว์ได้แก่ งานส่งเสริมการเลี้ยงไก่สามสายพันธุ์

จะเห็นได้ว่าอาชีพหลักของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก คืออาชีพการเกษตร แต่จะอย่างไรให้เป็นการเกษตรที่ยั่งยืน (Sustainable) ไม่ทำลายสมดุลของสิ่งแวดล้อม เกษตรกรมีรายได้ อยู่ดี กินดี มีความสุข อันจะส่งผลดีแก่การพัฒนาประเทศโดยรวมต่อไป นั่นคือความคาดหวังที่อยากจะได้เห็นในอนาคต ภายใต้การพัฒนาของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกในโอกาสต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

พรรณวดี (2537) ได้กล่าวถึงความคิดเห็นว่า “ความคิดเห็น” หมายถึง ความเชื่อหรือความรู้สึกเฉพาะของเกษตรกรที่มีต่อคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งไม่เป็นการถูกหรือผิด โดยอาจจะแสดงออกมาให้เห็นในลักษณะบวก เช่น สนใจ พอใจ เห็นด้วย หรืออาจเป็นในลักษณะลบ เช่น ไม่สนใจ ไม่พอใจ หรือไม่เห็นด้วย

บุชจรี (2543:6) ให้ความหมายว่า ความคิดเป็นเป็นความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งอาจแสดงออกด้วยคำพูด การปฏิบัติและการเขียน การแสดงออกของความคิดเห็นจะเกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม การศึกษา ประสบการณ์แวดล้อม และพฤติกรรม

ส่วนบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาและประเมินค่าก่อนการตัดสินใจแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งความคิดเห็นนี้อาจเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ได้

มานิต (2531:19) ได้ระบุในพจนานุกรมไทยว่า ทรรศนะ หมายถึง “ความคิดเห็น” หรือ ความเห็นของบุคคลแต่ละคน แต่ละกลุ่ม ย่อมที่จะมีความเห็นเหมือนหรือต่างกันได้

บุญธรรม (2520:27) ได้กล่าวถึงความคิดเห็นไว้ว่า “ความคิดเห็นของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติประจำตัวบางอย่าง เช่น พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน และการติดต่อระหว่างบุคคลนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลและกลุ่มมีความคิดเห็นไปในทางใดทางหนึ่ง ทั้งนี้เพราะพื้นฐานความรู้อันเป็นกระบวนการสังคม กรณีที่ได้รับการศึกษามาเป็นเวลาหลายปีจะเป็นรากฐานในการก่อให้เกิดความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ”

รัชนิกร (2528:59) มีความคิดเห็นที่จะสนับสนุนให้เด่นชัดต่อไปอีกว่ามันเป็นความรู้สึกนึกคิดที่ทำการประเมินออกมาเป็นทรรศนะของความพอใจหรือไม่พอใจของบุคคลหรือกลุ่มคนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสังคมาสังคมาหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นถ้าเราจะวัดทรรศนะ เราจะวัดความคิดของบุคคล กลุ่มคนที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ

สุชาติ (2538 : 7) ได้สรุปไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในการแสดงออกของความคิดเห็นจะเกี่ยวกับการประเมินค่าก่อนที่จะตัดสินใจแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ

เทียมเมฆ (2531:10) ได้ทำการศึกษาและกล่าวว่า ความคิดเห็น คือความเชื่อหรือความรู้สึกเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อคำถามในแบบสอบถามซึ่งไม่เป็นการผิดหรือการถูก แต่จะเป็นแนวทางที่ชี้ให้เห็นว่าได้ปฏิบัติในระดับมาก ปานกลาง หรือน้อย

จากแนวคิดดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ความคิดเห็น คือสิ่งที่บุคคลได้แสดงความรู้สึกในการแสดงออก เช่น จากการพูด เขียน และบอกเล่า ซึ่งความรู้สึกนั้นที่แสดงออกไม่ว่าจะเป็นด้านบวกหรือด้านลบก็จะไม่เป็นการถูกหรือผิด ทุกอย่างที่ได้แสดงออกมาสามารถใช้เป็นแนวทางที่บ่งชี้ได้ในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เดโชพล (2541:44) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของเกษตรกร จากการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกในครัวเรือนของชาวเขามีจำนวนมาก คือ ร้อยละ 51.97 มีสมาชิกช่วงระหว่าง 6-10 คน จำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ยมีถึง 6.53 คน ครอบครัวที่มีสมาชิกมากที่สุดมี 25 คน ซึ่งเป็น

สาเหตุทำให้พื้นที่ทำกินไม่เพียงพอ รายงานดังกล่าวนี้ยังได้ชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ถือครองที่ดินของครอบครัวส่วนใหญ่ยังไม่เพียงพอ คือ ร้อยละ 81.90 มีพื้นที่ถือครองตั้งแต่ 1-5 ไร่ ส่วนครอบครัวที่มีพื้นที่ถือครองตั้งแต่ 16-20 ไร่มีเพียงร้อยละ 2.00 เท่านั้น พื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ยมี 4.40 ไร่ พื้นที่ถือครองสูงสุด 18 ไร่ รายงานยังได้ระบุว่าจำนวนเกษตรกรที่ให้ข้อมูลของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกทั้งหมด ไม่มีเอกสารสิทธิที่ดินทางราชการ คิดเป็นร้อยละ 100 หรือจำนวนเกษตรกรที่ให้ข้อมูลของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึกทั้งหมดไม่มีความเป็นเจ้าของที่ดิน โดยไม่มีหลักฐานสำคัญทางราชการ ในขณะที่ สุพรรณภูมิ (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับของเกษตรกรต่อการส่งเสริมการปลูกผักและไม้ดอกของโครงการหลวงอินทนนท์ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.3 มีขนาดพื้นที่ทำกินของตนเองในช่วง 1-9 ไร่ เกษตรกรที่ไม่มีการเช่าที่ดินทำกินร้อยละ 69.6 และเกษตรกรที่มีการเช่าที่ดินทำกินร้อยละ 30.4 พื้นที่เช่าอยู่ในระหว่าง 0.1-0.4 ไร่ ถึงร้อยละ 25.9 ของเกษตรกรทั้งหมด เนื่องจากพื้นที่ที่เกษตรกรเช่านี้ เพื่อทำการปลูกไม้ดอกร่วมกับโครงการหลวงต้องปลูกโรงเรือน โดยที่โครงการหลวงจะเช่าพื้นที่ของชาวบ้านในระยะยาว เพื่อสร้างโรงเรือนในพื้นที่นั้น ไม้ดอกที่เกษตรกรปลูกมาก คือ เบญจมาศ และเยอร์บีร่า รายงานดังกล่าวนี้ยังกล่าวอีกว่า เกษตรกรที่ปลูกไม้ดอก มีรายได้ดีกว่าเกษตรกรที่ปลูกผัก เกษตรกรที่ปลูกเบญจมาศ เยอร์บีร่า และอัสโตร มีรายได้อีกเฉลี่ย 17,636 บาท 13,120 บาท และ 4,462 บาทตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกษตรกรที่ปลูกชุกีนี้และพลาสเลย์ เนื่องจากไม้ดอกมีราคาสูงกว่าผัก การปฏิบัติดูแลก็ยากกว่าผัก และสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี สำหรับผักและชุกีนี้ เกษตรกรจะปลูกในพื้นที่นาและสวน สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีสวนก็จะปลูกในนาเท่านั้น โดยจะปลูกหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว และพื้นที่ปลูกประมาณรายละ 1 งาน (เจ้าหน้าที่เป็นผู้กำหนดเมล็ดพันธุ์และผลผลิต โดยให้เมล็ดพันธุ์รายละ 200 กรัม) เนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถหาตลาดเองสำหรับชุกีนี้

เกี่ยวกับความยากจนและความร่ำรวยของเกษตรกรนั้น กมลและนรินทร์ชัย (2539) ได้กล่าวว่า ลักษณะของบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของเกษตรกร เป็นตัวชี้ทางเศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง เกษตรกรที่มีฐานะดีจะมีบ้านเรือนที่สร้างด้วยวัสดุที่ถาวร บ้านเรือนมีขนาดใหญ่ ส่วนเกษตรกรที่มีฐานะยากจนมักจะสร้างบ้านเรือนด้วยวัสดุที่ไม่ถาวร ง่ายแก่การผุพัง นอกจากนี้ลักษณะบ้านเรือนยังแสดงถึงฐานะทางสังคมอีกด้วย เกษตรกรที่มีฐานะเป็นผู้นำหรือมีฐานะทางสังคมสูงมักจะเป็นที่นับถือคนอื่น ๆ และมักจะมีบ้านเรือนใหญ่โตและถาวรอีกด้วย

ณรงค์ (2540:32) ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมการเกษตรจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่พบว่า สมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา

แต่ 1-2 คนคิดเป็นร้อยละ 48 คราวเรือนที่ไม่มีสมาชิกได้รับการศึกษาชั้นประถมศึกษาเลยร้อยละ 25.3 โดยทั่วไปเกษตรกรเผ่าม้งส่วนใหญ่จะมีอัตราการศึกษาที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 31.5 และ 30.8 ตามลำดับ ซึ่งเกษตรกรบางกลุ่มนี้จะอยู่ในช่วง อายุ 21-40 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับต่ำทั้งนั้น เพราะในช่วง 15-20 ปีก่อนหน้าที่เกษตรกร ย้ายอพยพเข้ามาใหม่ยังไม่ได้อยู่เป็นหลักแหล่งในเรื่องที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ทำให้เกษตรกรได้รับการศึกษาน้อยและไม่ได้รับการศึกษา

ในเรื่องของการถือครองพื้นที่สำหรับทำกินของเกษตรกรนั้น ได้ทำการจัดแบ่งให้ เกษตรกรเข้าทำกิน แต่ไม่มีเอกสารสิทธิใด ๆ โดยทางโครงการหลวงได้ขออนุญาตจากกรมป่าไม้ ในการจัดแบ่งที่อยู่อาศัยและที่ทำกินให้เกษตรกร นอกเหนือจากนั้น เกษตรกรได้ละเมิดโดยการ บุกรุกดงป่าเข้าทำกินเพิ่มเติมอีก โดยไม่ได้ขออนุญาต กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 28 มีขนาดพื้นที่ถือครอง 1-2 ไร่เป็นอันดับแรก และผู้มีพื้นที่ถือครองขนาดใหญ่ที่สุดจำนวน 21-22 ไร่ พื้นที่ถือครองโดยเฉลี่ยครอบครัวละ 5.57 ไร่ ในรายงานเดียวกันนี้ยังได้รายงานว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจและความต้องการพื้นที่ทำกินทางโครงการนำมาแนะนำส่งเสริมให้ปลูก เป็นอันดับ สูงสุด นอกจากนี้เกษตรกรยังมีความพึงพอใจในระดับราคาที่จัดทำให้เกษตรกรเมื่อ เปรียบเทียบกับราคาที่เกษตรกรจัดหาเอง อย่างไรก็ตาม เกษตรกรเห็นว่าราคาผลผลิตที่เกษตรกร ได้รับต่ำ ไม่สอดคล้องกับราคาปัจจัยการผลิตที่เพิ่มขึ้น เช่น ปุ๋ยเคมี การคืนเงินค่าผลผลิตล่าช้า ในส่วนของการดำเนินงานของโครงการหลวงที่เกษตรกรยังมีความพึงพอใจน้อยหรือยังไม่ต้องการ เพิ่มเติมได้แก่ จำนวนพื้นที่ทำมาหากินที่ได้รับการจัดสรรให้ ค่าใช้จ่ายในการใช้น้ำในการเพาะ ปลูก ส่วนปัจจัยการผลิตและการสนับสนุนยังไม่เพียงพอตามความต้องการเท่าที่ควร เช่น เมล็ดพันธุ์ที่มีจำนวนน้อย ปุ๋ยคอกมีราคาแพงเกินไป ความต่อเนื่องของปัจจัยไม่ต่อเนื่อง ทำให้ไม่ สามารถดำเนินการผลิตได้ทันเวลาและมีคุณภาพพอ เกี่ยวกับประเด็นนี้ เดโชพล (2541) กล่าวว่า ความพึงพอใจในงานด้านการส่งเสริมอาชีพและในงานด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต พบว่า เกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมการเกษตรจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก มีความพึงพอใจใน ระดับมาก ส่วนความพึงพอใจในด้านราคาการจำหน่ายผลผลิต พบว่า เกษตรกรที่ได้รับการ

ส่งเสริมจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยัง พบว่า
ในเรื่องสภาพของสังคมนั้น เกษตรกรไม่ค่อยมีความสามัคคีกันเท่าที่ควร มีการแพร่ระบาดของ
ยาเสพติด ขาดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University